

language and functions according to the same laws as the common vocabulary. Accordingly, the main tendencies of the transition of foreign lexical items of common vocabulary from the source language system to the target language system are also generally characteristic of the phenomenon of borrowing terminological units. At the same time, linguistic phenomena in terminology have certain specific features, and correspondingly the process of foreign terms borrowing has its own peculiarities.

REFERENCES

1. Д'яков А., Кияк Т., Куделько З. Основи термінотворення : Семантичний та соціолінгвістичний аспекти : монографія. Київ : Вид. Дім "KM Academia", 2000. 218 с.
2. Медведєва О. Запозичення термінів як чинник лексичної інтерференції. *Українська термінологія і сучасність : Зб. наук. праць*. Київ, 1998. С. 147–151.
3. Picht H., Draskau J. Terminology : An Introduction. The University of Surrey : Department of Linguistic and International Studies, 1995. 265 p.

Чапля Ольга Степанівна

кандидат філологічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ЛЕКСЕМИ 'UN JURY' ('ЖУРІ') В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ НА БАЗІ КОРПУСУ ГРАК (ГЕНЕРАЛЬНИЙ РЕГІОНАЛЬНО АНОТОВАНИЙ КОРПУС) ТА ФРАНКОМОВНИХ КОРПУСІВ

Фонологічна система мови включає не тільки сукупність фонем, а й відношення між ними. Основою цих відношень є диференційні та інтегральні ознаки фонем [1. с. 162–163]. Диференційними є такі ознаки, що відрізняють одну фонему від іншої через артикуляцію, на акустичній основі, та на основі їхнього сприйняття мовцем. Кількість диференційних ознак фонем у кожній мові є сталою в різних мовах. Основними характеристиками фонем є вокальність/невокальність, консонантність, дифузність, висока тональність, неперервність, дзвінкість, глухість, різкість/нерізкість тощо.

Тож, літера 'u', яка транскрибується у французькій мові як [y], – це голосна, що має характер закритої, лабіалізованої фонемі, яку необхідно вимовляти сильно напружуючи м'язи, витягнувши губи вперед. Фонема [y] може вживатися як у відкритих, так і у закритих складах. Відомо, що фонетична позиція – це звукове оточення фонемі, що створює відповідні звукові умови для її реалізації, положення фонемі щодо інших фонем і місця наголосу у слові [4. с. 26–69]. Фонема [y] може перебувати у сильній наголошеній позиції, тобто позиції максимальної диференціації, а от слабка позиція – це позиція, в якій розрізняється менша кількість фонем, і, відповідно, меншою мірою розрізняються звукові види словоформ. У слабкій позиції фонемі при вимові

можуть зливатися. Так французький приголосний [j], як зазначають більшість дослідників, тобто сонорна фонема [ж], поруч з лексемами [b, [d], [g], [m, [n], [v], [z], [l], [ʒ], [r] вимовляються так, як в українській мові [2. с. 14]. Характерно, що в українській мові фонема [ж] є шиплячим звуком, як і [ш], [ч], [дж]. А от [б], [п], [в], [м], [ф] є губними приголосними, які своєю чергою можуть бути напівпом'якшеними перед голосними 'і', 'ю', 'я'. У французькій мові останні склади є наголошуваними, та ми не можемо стверджувати, що фонема [y] в ненаголошеній позиції – це слабка фонема, і у ненаголошеній позиції звукові види цієї словоформи розрізняються менше. У чинному правописі за 2015 рік зазначено, що транслітерація запозиченої лексики **'un jury'** з французької мови передається через фонему [y], а не [ю] в українській мові, бо фонема [ж] є твердою, а пом'якшення літери 'ж' є старим московським варіантом. Тож, згідно з чинним правописом, в українській мові це слово транслітерується як 'журі'. Та звернімося до сучасного україномовного корпусу ГРАК https://parasol.vmguest.uni-jena.de/grac_crystal/, який активно застосовують в українській корпусній лінгвістиці. Корпус – це велике зібрання текстів, що репрезентує зріз мови в цілому. З дидактичною метою можна перевірити орфографію графічних слів, зокрема тих, що не є початковою формою лексики [3. с. 140]. Отже, зробимо запит у корпусі ГРАК (Grac v.17) [6.]. Оберімо функцію Concordance і мовою CQL зробимо запит за наступною формулою: [lemma="журі|жюри"]. Отже, корпус нам дає 29,880 прикладів транслітерації цієї лексики, та пропонує різні частиномовні варіанти словоформи 'журі/жюри', починаючи з 1911 року. Тепер обмежимо запит, щоб дізнатися, який варіант лексики 'журі' має більшу статистику вживань у різножанрових контекстах в українській мові. Тож, створимо чіткіший запит у корпусі мовою CQL за морфологічними ознаками. У нашому випадку зазначимо, що нам потрібно лексему 'журі/жюри' вжити в середньому роді. Отже, згенеруємо формулу наступним чином: [lemma="журі|жюри"&tag="*.n:.*"] , у якій через відповідні символи створимо задачу для пошуку відповідної словоформи, що вживається в українській мові у середньому роді (правила користування корпусом "Грак" можна знайти легко в Гуглі). Морфологічна розмітка нам підказує, що для позначення середнього роду користуємося літерою 'н'. Статистика, створена на базі корпусу "Grac v.17" свідчить про те, що лексема 'журі|жюри' в середньому роді вживається в різножанрових текстах в українській мові починаючи з 1918 року 29,880 разів. Вибірку здійснено на базі 16 мільйонів 77 прикладів, однак лексему 'журі' за формулою: CQL [lemma="журі"&tag="*.n:.*"] **27,627** (15.51 per million)

Тож можемо зробити висновок, що транслітерація цієї лексики здійснювалась в українській мові в різний проміжок часу.

Звернімось також до франкомовного корпусу https://cql.wortschatz-leipzig.de/#dashboard?corpname=fra_mixed_2012 чи іншого франкомовного корпусу та задамо запит французької словоформи 'un jury' в корпусі мовою CQL за тією ж формулою [lemma="jury"].[5.] Отже, кількість tokenів у цьому корпусі становить

35.6 (тридцять п'ять і шість) мільйонів прикладів, з яких 13.603 (тринадцять тисяч і шістсот три тисячних) прикладів з посиланням на лексему 'jury' ('журі') за формулою CQL [lemma="jury"] • **13,603** 35.6 per million tokens • 0.0036%.

Тож, можемо засвідчити, що поле діяльності вивчення лексеми 'журі', та її колокацій є чималим, і ми можемо скористатися відповідною командою в україномовному корпусі ГРАК, щоб виконати запит, який нам необхідний для аналізу чи вивчення вживання тієї чи іншої лексеми. Ми також можемо ввести мовою CQL пошук лексеми 'журі' за її морфологічними ознаками у франкомовному Лейпцизькому корпусі, послуговуючись підказками, які пропонує корпус для правильного виконання необхідної задачі, чи можливості обрати текст, чи документ, що дозволить зменшити коло пошуку вживання досліджуваної лексеми тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2009. 334 с.
2. Мороз Б.І., Пірко Л.С. Вступний корективно-фонетичний курс французької мови. Львів: Тріада плюс. 2009. 128 с.
3. Фокін С.Б. Комп'ютерні інноваційні технології в перекладацькій та перекладознавчій діяльності / Навчальний посібник. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка. 2019р. – 254 с.
4. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська мова. Довідник. К.: Либідь. 1993. 331 с.
5. Корпус Лейпцизький https://cql.wortschatz-leipzig.de/#dashboard?corpname=fra_mixed_2012
6. Корпус ГРАК https://parasol.vmguest.uni-jena.de/grac_crystal/
7. Корпус текстів української мови [mov a.info](http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209)

Шонь Олена Богданівна

*кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*

EXPRESSIVE SYNTAX OF FICTIONAL DIARY

Documentary and autodocumentary prose have been popular genres of non-fiction for many years. Following them, a fictional diary has gained popularity as the genre that combines fictional account of events and intimacy of the first-person narration. N Borysenko says that not losing its primary meaning, the diary entered the sphere of literature and became the model for a work of fiction with the original aesthetic setting [1, p. 7] supporting the idea by C. Delafield that diary fiction takes from actual diaries a range of received conventions and both exploits and interrogates them [3, p. 48]. Novels written in the form of a diary have a special appeal to the readers as it creates the impression that the character reveals some secrets only to them and nobody else.